

T.C.M.M.
BARIŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 2013
Tarih: 05.12.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İdris BALUKEN

BDP Grup Başkanvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	Anayasa			
Tarih:	13 Aralık 2012		E. No: 2/1039	
Yen. Üzm.	Bşk. Yrd.	Başkan	Gn. Sek. Yrd.	Gn. Sek.
TBMM				

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
05 Aralık 2012
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
05 Aralık 2012
No : 161156

GENEL GEREKÇE

Seçim barajı, siyasi partilerin parlamentoda temsil hakkı elde etmesi için, ulusal veya yerel düzeyde toplam geçerli oyların belli bir yüzdesini almalarını zorunlu kılan düzenlemedir. Bu düzenleme, küçük partilerin parlamentoya girmesini engellemekte, diğer bir deyişle belli bir sayının altında kalan toplumsal grupların ekonomik, siyasal, kültürel vs. talep ve beklentilerinin parlamentoda temsiline imkân vermemektedir. Böyle bir düzenlemenin gerekçesi, parlamentoda yer alacak parti sayısını düşük tutarak hükümetlerin kurulmasını kolaylaştırmak ve böylece siyasi istikrarı sağlamak olarak nitelendirilmiş olsa da demokrasinin önüne konulmuş bir engel olarak uygulamada yerini bulduğu gerçeği göz ardı edilemez. Seçim sistemlerinden nispi temsil sistemini uygulayan demokratik ülkelerin bir kısmında seçim barajları uygulanmakta ise de bu barajlar %1 ile % 5 arasında değişmektedir. En yüksek oran ise %10 ile Türkiye uygulamasıdır.

Türkiye’de seçim barajı ilk kez 1961’de uygulanmaya başlamıştır. Bu dönemde daha önceki çoğunluk sistemi terk edilmiş, yerine seçim çevresi barajlı temsili sistem getirilmiştir. 10.06.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33. maddesiyle, ülke genelinde kullanılan geçerli oyların yüzde 10’unu geçemeyen siyasal partilerin hiçbir şekilde milletvekili çıkaramayacakları öngörülerek % 10’luk bir ülke barajı getirilmiştir. Halen yürürlükte olan bu baraj, Avrupa ülkelerindeki en yüksek barajdır.

Çoğulcu demokratik sistemlerin temeli olan seçimlerde farklı görüşte olan kesimlerin parlamentoda temsiline olanak vermesi açısından nispi temsil esasına dayalı seçim sistemleri, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de (1961 yılı itibariyle) uygulanmaktadır. Fakat bu çoğulcu sistemi bir bakıma sınırlandırması için baraj uygulaması getirilmiştir. Öyle ki kimi zaman hem seçim çevresi hem de ülke barajı aynı anda uygulanmış, partilerin Meclis’te temsili zorlaştırılmıştır. Bugün uygulanmakta olan yalnızca ülke barajlı nispi temsil sistemidir. Ancak ne var ki; baraj oranının bu derece yüksek olmasının demokratik sistemin işlemlerini zorlaştırdığı da kuşkusuzdur. Örneğin bazı illerde yarıdan fazla oy almasına rağmen birçok parti ülke barajını aşamaması sebebiyle parlamentoda temsil edilememektedir. Bu hem birçok oyun boşa gitmesine, hem de oy verdiği partinin Meclis’e giremediğini gören halkta güvensizliğe yol açmaktadır. Ayrıca siyasi zeminde yeni ve farklı fikirleri savunan küçük partilerin yok olup gitmesi, iktidarın yıllarca aynı parti ya da partilerce sürdürülmesi de ülke barajının yüksek olmasının sebep olduğu önemli sorunlardır. Nitekim bu sorun özünde

demokrasi sorunu olagelmiş ve halk nezdinde demokrasiye olan güven ve inancı da söndürmüştür.

Seçmenin irade beyanı, ayniyetini koruyarak, seçimin sonucu üzerinde serbestçe ağırlığını duyurmalıdır. Oysa engeli aşamayan doğrultudaki oy sahiplerinin irade beyanları tercihlerine aykırı olarak değerlendirildiğinden seçmenin serbestliği ihlâl edilmektedir. Eşit oy demek seçimin herkes için eşit şartlarda geçmesi ve seçim sonuçlarının alınmasında her oyun eşit değerde kabul edilmesi, oylara eşit muamele yapılması dernektir. Ne var ki; engelli d'Hondt düzeninde oylar engeli aşan ve aşamayan doğrultuda bulunmalarına göre değişik işleme bağlı tutulmaktadır. Engeli aşan doğrultudaki oylar geçerli sayılmakta, aşamayan doğrultudakiler ise, hem geçerli sayılmamakta, hem de nitelik değişikliğine uğratılmaktadır. Nitekim bu durum Anayasadaki demokratik hukuk devletine aykırılık teşkil etmektedir. Çünkü yurt çapında seçmen azınlığının oylarını toplayabilmiş bir siyasi parti Meclisteki koltukların çoğunu elde edebileceğinden böyle bir seçim düzeni demokratik sayılamayacak bir idareyi iş başına getirebilecek niteliktedir.

Seçilme şartları Anayasa'da belirlenmiştir. Buna göre otuz yaşını dolduran kişi milletvekili seçilebilir. Seçilememenin şartları da yine Anayasada belirlenmiştir. Öyleyse bu maddelerde yer alan şartları taşıyan bir kişinin milletvekili seçilmesi imkânı tamamen suni bir koşulun gerçekleşmesine bağlanamaz. Kanun koyucunun, milletvekili olabilmek için anayasal şartlara ilave bir kayıt getirebilmesi mümkün değildir.

Netice itibariyle barajın seçim sonuçlarında bazı değişiklikler yaptığı ve fazla oy alan partiler yararına sonuçlar meydana getirdiği görülmektedir. Seçim barajının yarattığı bu durum; halkta demokrasiye güveni azaltmakta ve seçmen üzerinde yaratılan psikolojik baraj oy kullanma oranına da sirayet etmekte, halk, oy kullanma hakkını kullanmayı tercih etmemektedir. Halk iradesinin birebir etkisini bulduğu milletvekili seçimlerinin demokratikleştirilmesi ve halk iradesinin TBMM'ye yansımaları adına seçim barajının düşürülmesi zaruret arz etmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – Yapılan değişiklik ile halihazırda uygulanagelen yüzde on oranındaki seçim barajının yüzde üçe indirilerek, halk iradesinin temsiliyetinin artırılması amaçlanmıştır.

MADDE 2- Yasanın yürürlük tarihidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YASA TEKLİFİ

MADDE 1 – 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nun 33 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının 1 inci cümlesinde yer alan “%10’ unu” ibaresi “%3’ ünü” şeklinde; 3 üncü fıkrasında yer alan “yüzde onluk” ibaresi “yüzde üçlük” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- Bu yasa yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu yasa hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.